

3. Údolí hřivické

Půvabná krajina, nad níž se kupí, sbíhají, k sobě se vinou; kopce, hřbety a homole porostlé lesy a poseté rolemi, sady a chmelnicemi. Zvlněné území probíhá nevelký potok. Vyhlídka na údolí okouzluje. Vesničky, samoty a stromořadí kolem cest a potoků smějí se na nás a zdají se býti dílem umělého vyšívání na koberci.

Z Třeboce snadno dostaneme se do Velhoty, vísky mezi lesy, v okrese rakovnickém, ale přiškoleném do Domoušic. Velhota (původně Lhota) byla založena na rozsáhlých lesích, měla r. 1325 faru. Patřila k manství hradu křivoklátského a v čas potřeby musela dodati jednoho ozbrojeného jezdce. Obec zněmčena za hraběte Sinzendorfa po r. 1658. Místní názvy:

Štrajvolt, Štahýbl, Somrlajt, Bergvíze, Kmáně (= Gemeinde), dosvědčují, že tu hospodařili Němci. Přebudičká kaple velhotská chová vzácnou kopii obrazu Matky boží od dvorského malíře Karla IV. Tomáše Mutiny (původní obraz na Karlově Týně). Před rokem 1748 byl obraz uschován v dutém sloupu, kam se scházeli osadníci k pobožnostem. Velhota je proslulá jakostí chmele, jenž je hledaný co vývozní předmět.

Z Velhoty dostaneme se do Filipova, osady patřící do Domoušic, založené r. 1785 na místě, kde stávala asi původně ves Krchleby (Rychleby). Filipov má pouze jedinou řadu domů podél silnice.

Domoušice. Mezi Filipovem, Domoušicemi a návrším je franní kostel sv. Martina z r. 1754. Původní kostel byl dřevěný a stával ve 14. století, kdy zrušena ve Velhotě fara a přenesena do Domoušic. Je to výstavná obec rozložená na svahu po obou stranách silnice vedoucí od kostela k Solopiskám. Má schwarzenberský zámek a je sídlem lesní správy schwarzenberské. Novější část obce vede od návsi k nádraží.

Odtud k západu jsou Roviny, jež mají svahy a západní část zalesněnu, na východní části jsou velmi úrodná pole; ač jsou výše než Oblík, daří se tu všechny plodiny. Je na nich poutnický kostel sv. Vojtěcha, starobylý, románského slohu. Založení jeho uvádí se ve spojení s biskupem Vojtěchem, jenž prý zde tvrdošijným Lučanům evangelium hlásal. Dle mínění některých byl to někdejší kostelník zaniklé farní osady Rychlebské (Krchlebské). V pobělohorských dobách bydleli při kostele poustevníci. Myslivna Rovinská (Roviny 526 m) je nejvyšší obydlené místo okresu., Má vody dostatek. Za myslivnou je prastarý buk, u něhož se v letní době tančívalo a koulelo v kuželky. Po vystavění buštěhradské dráhy chodilo se tudy hojně na nádraží do Kounova. Rovinské lesy zachovaly si dosud jednotlivé stromy velikány. R 1918 "v Loučkách" poražen veliký smrk "Kaprál" 50 metrů dlouhý, s obsahem 14 a půl pevných metrů v ceně 1000 K (metr po 80 K). Na jihozápadě je předhistorické hradiště, rovněž i na sever od myslivny; má dvojí valy a příkopy. Hradiště dosud není odborníky prozkoumáno. Z Rovin je rozkošný pohled.

Na severovýchodní protější výšině, oddělené odtud hlubokým údolím, je Pravda. Pravda je předhistorické hradiště (nalezeny podkovy z mezka). Jméno Pravda (dle Dobrovského místo sjezdů, kde se vykonávalo "právo") má význam soudu i spravedlnosti. Na Pravdě založen byl r. 1380 Albrechtem z Kolovrat hrad Pravda, jenž největšího lesku. dočkal se za Jana Mašovského z Kolovrat, který jakožto krajský hejtman žatecký měl tu stálé sídlo. Později užívalo se jej jako zámku loveckého. V r. 1593 připomíná se již jako pustý. Zdivo vyčnívá do výše patra, ačkoliv žádná místnost nezachovala stropu neb klenby. Obytné stavení mělo tři síně, k němuž přiléhalo hospodářské stavení na rozsáhlém nádvoří. Příchod byl chráněn věží. Gotická brána na Pravdě byla ještě před 80 roky zaklenuta. Ve bráně byla před desíti roky "černá kuchyně". Veliký sklep jsou vlastně polozasypané obytné místnosti. Uprostřed nádvoří stávala studna, z níž prý vedla tajná chodba někde v západu ze stráně ven. Náhorní planina byla prý dříve hospodářsky obdělávána. V mlčelivém lese zarůstají křovinami zříceniny Pravdy. Jinak jen plachá lesní zvěř neb pták mihne se tam, kde ozýval se hlahol české šlechty a její družiny. V přítomnosti je Pravda oblíbeným výletním místem. R. 1873 konal se tu památný protestní tábor lidu.

Netluky leží pod Pravdou na svahu nad levým břehem Stříbrného (Netluckého) potoka. Silnice konětopská dělí obce ve dvě části, uprostřed je náves s rybníkem, nad ním bývalý neveliký dvůr (na tom místě stávala netlucká tvrz). Ulice rozbíhají se podél cesty do Mlarkvarce a Nečenic. Na východním okraji vesnice je filiální kostel sv. Matouše z r. 1765 (r. 1363 byl farním) se hřbitovem. Mají dvoutřídní školu. Stavby selské se sušárnami chmelovými jsou jednopatrové. V obci i v okolí všude hojnost ovocného stromoví. U Netluk jsou samoty: hájovna na Brůdku, v Chanově a bývalý mlýn. Soujmenný rod pánů z Netluk uvádí se již r. 1172.

Solopisky. V půvabné poloze se všech stran lesnými a chmelnými stráněmi věnčené leží přívětivé Solopisky, se světlými budovami, pro mírnější povětrnost zvané Meranem lounského Podlesí. Skládají se ze dvou částí: Dolní Solopisky na úpatí Boru a Horní Solopisky (Chaloupky), novější část, na úpatí

Ročovského vrchu. Protéká jimi Domoušický potok. Spodní i vrchní vody dostatek. Spodní voda je železitá, proto z Boru zřízen vodovod "na Stráň" s chutnější vodou. Škola je dvoutřídní, založena r. 1870, vystavěna r. 1874 s přístavbou r. 1903. V místě je větší parní pila, schwarzenberský dvůr vystavěný na jehlách a úhledná hájovna. Za školou staré pohřebiště. Hřbitov na návrší od r. 1911. Mnozí domkáři a dělníci chodí do nedalekých uhelen. Zkouška půdy ku zjištění uhlí r. 1913 znemožněna prudkým proudem vodním. Dráha rakovnická zřízená D. 1903 měla být vedena po úpatí Boru, ale bylo od toho upuštěno pro možnost sesouvání půdy.

Konotopy. Pod náhlým svahem Boru s jedné a pod táhlou patou Marušky s Pravdou se strany druhé rozkládá se na stoku potoka 'Netluckého s Domoušickým dědina Konětopy. Má pěknou jednotřídní školu. Nad statky přečnávající komíny chmelních sušáren svědčí o hojném pěstování chmele. Na několika slaveních spatřujeme označenou, výšku vody při průtrži mračen, snesší se nad obcí dne 25. května 1906. Průtrž udála se ve 2 hodiny odpoledne v Černodolech a Pecinách u Netluk, voda valila se ve výši 1 m po svazích úrodných polí a chmelnic až k podjezdům u železniční trati. Voda v potoce vystoupila přes 4 melry a zatopila celé údolí k Hřivicům a Jimlínu, kde se nemohlo po mostě. Silnice byla zaplavena ve výši jednoho metru. Škoda byla veliká, zvláště ve statku p. Marka. Záplava trvala přes tři hodiny, pak zase vody ubývalo. S Boru překrásná vyhlídka na údolí 'hřivické a Středohoří.

Markvarec rozkládá se na severovýchodním svahu Markvareckého vrchu. Je to nejvýše položená obec našeho okresu (408m nad mořem), leží bezprostředně na národnostní hranici. Pohled na Středohoří a Krušné hory odtud nádherný. Stavěn do podoby T. Stavby výhradně z opukového kamene, novodobé. Půda chudá písčito-hlinitá, vody pramenité svrchní, nezdravé. Kamene stavebního (opuky a pískovce) dostatek. Jednotřídní škola z r. 1901 byla expositurou hřivické školy, od 1. ledna r. 1920 je školou samostatnou. Myslivna schwarzenberská je na samotě při nové pěkné silnici konětopské.

Hřivice leží v pěkné poloze při vchodu do nynějšího úvalu v Podlesí. Nejkrásnější pohled na Hřivice je od Hořan, odkud jest pozadím Kozinec. Náves, jakož i hlavní ulice od nádraží, jsou velice úhledné. Pod kostelem a po ulici plno košatých lip. Malebně položený kostel sv. Jakuba z r. 1724 jest slohu barokového s umělecky propracovanými sochami sv. Vojtěcha a sv. Prokopa ve výklencích v čele kostela, Původní farní kostel, dřevěný, připomíná se již r. 1384. Po válce třicetileté obec přifařena do Opočna; fara obnovena r. 1845. Nedaleko kostela za hlubokým úvozem na místě ještě vyšším jest úhledná věž s cibulovitou bání a velkým zvonem z r. 1504. Severněji od kostela stojí schwarzenberský dvůr na místě, kde stávala tvrz. V obci je dvoutřídní škola z r. 1801. První učitel hřivický učil pouze německy. druhý česky a německy, a teprve třetí pouze česky. Na jihu obce pod lesem "Vinice" krásně položený hřbitov.

Na východě od obce stávala osada Babylon, která zanikla ve válce třicetileté. V té době i Hřivice vypáleny a ještě r. 1672 bylo zde pouze 27 lidí. Na jihovýchodní straně obce . proti nádraží nachází se na Boru ohrada s náspem a hlubokým příkopem. Lidé říkají zde „na Šancích". Ze které doby pochází, dosud nerozhodnuto.

Hořany leží na svahu na sever pod Borem. Hlavní část obce tvoří náves s úhlednými budovami většinou jednopatrovými, jednoduchou kaplí a úhlednou jednopatrovou školou, jejíž starší část byla původně školou německou, v letech sedmdesátých vystavěnou. Na východní straně obce u rybníka pěkná skupina dvou starých lip a dvou kaštanů. V místě, kde statek p. Al. Lavičky, byla tvrz. Chmelová sušárna tohoto statku je zvláště význačnou se strany severní a západní. Ovocné sady kolem vsi jsou ozdobou vesnice. V Hořanech a v nedalekých Touchovicích dobývá se hlínka hodící se ke kadlubům ve zbrojovce v Plzni. Hořany se sousedním Zbrašínem do nedávna tonuly v němectví. Německá škola v Hořanech zanikla r. 1906 pro nedostatek žáků. Zásluhy o dobytí obce mají bývalí starostové pp. Fr. Děpolt a Ant. Sém. .

Zbrašín leží po obou stranách Zbrašinského pramene Marušky, který pode vsí s pramenem Selmickým se stéká. Zřízením válcované silnice k Hořanům, k Touchovicům a Jimlínu obec velice získala. Mokrý jindy části obce byly vysušeny. Při touchovické silnici postaveny nové domky. Obec má dva dvory schwarzenberské, jeden ve vsi a druhý, Ovčín, při cestě k Novým Hradům.

Mezi Borem a Karhancem ukrývá se myslivna Selmice s hájovnou přestavěnou r. 1894 ze zrušeného kostela sv. Ondřeje. Kostel byl r. 1363 farním; má letopočty 1745-1747. Je to zbytek dědiny ve válce třicetileté téměř vylidněné, v sedmileté pak úplně zaniklé. Nade vsí stávala tvrz, která ještě roku 1667 o poschodí zvýšena byla a byla do čtyřhranu a taškami krytá. Myslivna stojí na místě někdejší fary. Ještě r. 1760 konány tu bohoslužby. Poslední oddavky v tomto kostele měl Josef Heilig ze Zbrašína 24. září 1760. Pouti sv. Ondřeje slavily se tu však stále až do zrušení kostela. Zvonice změněna v chlév. V kostnici je obraz ukřižovaného na omítce. V kostele je na stropě obraz sv. Ondřeje a dva obrazy vztahující se k pověsti "Sváteční lovec". Kolem kostela je hřbitovní zeď. Selmický pivovar přestal vařiti r. 1686.

Touchovice tvoří dlouhou ulici po obou stranách silnice ze Hřivic do Opočna při potoce, na jehož pravém břehu jest "Malá strana" s mlýnem. U dvora nachází se veliká zahrada; již zvali "kožená", ve které pěstovali šafrán a j., koření (ledy vlastně "kořená"; Němci nemohli "ř" vysloviti, proto zkomolili jméno).

Tím končí obce našeho Podlesí našeho okresu. K nim přiléhají i české obce Opočno a Jimlín s Novými Hrady, jež patří do okresu postoloprtského, ale do školního okresu lounského. Tvořily do r.1919 jedinou politickou obec s 1050 obyvateli (10 Němců). Tyto obce měly do let osmdesátých německý nátěr, ač obyvatelstvo bylo české. Za starosty Davida as v r. 1883 přestaly užívatí německého úředního jazyka. Škola opočenská byla až do r. 1874 utrakvistická; v jedné třídě učilo se německy.

Opočno jest úpravná obec na levém břehu "Jalového" potoka a na pvrší při silnici z Podlesí do Března vedoucí. Za potokem jest "Malá strana". Kostel zdejší Nanebevzetí P.Marie byl již r. 1384 farním, r. 1710 znovu obnoven a zvětšen, býval středem hřivického údolí v Podlesí, neboť patřilo k němu 14 vesnic. Na kraji vesnice k Jimlínu je nová škola postavená r. 1892 nákladem 52.000 K. I ostatní budovy, většinou jednopatrové, jsou výstavné a čisté.

Jimlín rozkládá se na úpatí novohradského vrchu při potoce a na svahu až ku "Bočanovic kříži", který spolu s kaplí u Zeměch postavil v 18.století Jos. Herman, když si v těch místech -- veza dlouhé dříví jediného syna přejel. Od rybníka jímlínského je pěkný pohled na Nové Hrady. U Zeměch povstala počátkem 20. století nové čtvrt přes 20 domků (v ústech lidí Sejčkovna přezvaná).

Nové Hrady skládají se kromě soukromého hostince z budov velkostatku (dvůr, ovčín, seník, obydlí zahradníka, v němž dříve bažantník bydlel). Pro příznivou polohu a krásný park jsou N. Hrady oblíbeným výletním místem. Zámek na návrší je starý, má zbytky někdejšího opevnění a dvojité valy. V r. 1581 byl obnoven lounským stavitelem Vincencem. Kaple sv. Josefa byla vystavena r. 1652 markrabětem Vilémem Braniborským. Na sv. Josefa bývala tu pouť, k níž přicházeli lidé z celého okolí. V r. 1813 zřízen byl v zámku lazaret pro rakouské a pruské vojáky raněné u Chlumu u Lipska.

